

Udruga stručni suradnici predškolskih ustanova
Splitsko-dalmatinske županije

Inkluzija djece s posebnim potrebama (teškoćama) – možemo li učiniti više?

3. Okrugli stol o djeci s posebnim
potrebama

Split, Tvrđava 'Gripe', 25.travnja 2007.

Dragan LISICA, prof. logoped–savjetnik
stručni suradnik,

koordinator radna skupine za inkluziju

Zašto 3. okrugli stol o djeci s posebnim potrebama (teškoćama)?

- Želimo vidjeti **što smo zaključili** u prethodna dva okrugla stola,
- Želimo vidjeti **dokle smo došli** u ostvarenju donesenih zaključaka,
- Želimo ponovno potaknuti na **zajedničko djelovanje**,
- Vjerujemo da **možemo i trebamo učiniti više** za djecu s posebnim potrebama

Kratki potsjetnik o protekla dva 'okrugla stola' (1/2)

- 1. okrugli stol: Tema: '*Suradnja vrtića i roditelja djece s posebnim potrebama*'
- 11/1997, 4. Mirisi djetinjstva, Multimedijalni centar
- Najočitiji 'plod': otvoren poseban program u vrtiću '**Dva prijatelja**' (Grigor Vitez) u Splitu, 3/1999.

Kratki potsjetnik o protekla dva "okrugla stola" (2/2)

- 2. okrugli stol: Tema: *'Ekipiranost stručnih službi i zadovoljavanje potreba djece u dječjim vrtićima'*
- 11/2002., 9. Mirisi djetinjstva, NKG 'DonFrane Bulić',
- Organizator: Udruga stručni suradnici u predškolskom odgoju SDŽ-e, (NOVO!)
- 'Mreža' stručnih suradnika za 12 predškolskih ustanova i normativi (NOVO!)

ZAKLJUČCI OKRUGLOG STOLA: Ekipiranost stručnih službi ... 11/2002.

- Stalno se **povećava broj djece** s različitim posebnim potrebama, uz djecu koja su razvrstana od strane komisije za razvrstavanje, a kojoj je potreban pravovremeni **preventivni rad**;
- Što prije **ekipirati stručne timove** u skladu s pedagoškim standardima;
- Hitno zaposliti **savjetnika za predškolski odgoj** (ukinut prije desetak godina),
- Potrebe za **posebnim skupinama** na razini županije nadilaze mogućnosti vrtića 'Dva prijatelja'
- Prići **osnivanju stručnog povjerenstva**, na razini grada Splita i županije, s ciljem **prikupljanja cjelovitih podataka** o djeci s teškoćama u razvoju, a potom kreirati strategiju rada.

INKLUZIJA – DEFINICIJA POJMA

- Inkluzija (lat. inclusio= uključivanje) sustavni proces spajanja **djece s poteškoćama u razvoju** s djecom bez poteškoća u prirodnom okruženju u kojem se djeca igraju i uče.

ŠTO INKLUZIJA PODRAZUMIJEVA?

- Dijete s teškoćama ravnopravan je član zajednice,
- Dijete se ne izdvaja u posebne uvjete,
- Cjeloviti (holistički) pristup razvoju svakog djeteta,
- Naglašava mogućnosti nasuprot nedostacima,
- Djetetu je osigurana pomoć stručnjaka

PRETPOSTAVKE USPJEŠNE INKLUZIJE

- Promjena osobnih stavova
- Stvaranje uvjeta za zadovoljavanje individualnih potreba,
- Kreativnost pristupa,
- Različitost didaktičkog materijala,
- Učenje kroz suradnju,
- Sklonost timskom radu (stručno osoblje vrtića, roditelja i vanjskih suradnika)

ZAKONSKE ODREDNICE INKLUZIJE

- Odluka o elementu standarda: specifične potrebe djece s teškoćama u razvoju, NN, 47/1987.
- Zakon o društvenoj brizi o djeci predškolske dobi, NN, 18/1991.čl. 10, 15 - 21, 28, i 31.
- Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi, NN, 10/1997.čl. 17 i 20.

Djeca s posebnim potrebama (poteškoćama u razvoju) (1/2)

- Djeca oštećena vida (slabovidna i slijepa)
- Djeca oštećena sluha (nagluha i gluha)
- Tjelesno invalidna djeca
- Djeca sa smetnjama u spoznajnom razvoju (ispodprosječna,granična i LMR)
- Djeca s govorno-jezičnim poteškoćama

Djeca s posebnim potrebama (poteškoćama u razvoju) (2/2)

- Djeca s emocionalnim poteškoćama
- Djeca s ADHD sindromom
- Djeca s autizmom ili autizmu slična stanja
- Djeca s kroničnim i alergijskim bolestima

Radna skupina za inkluziju –okrugli stol (abecednim redom)

- Ana Belas, viša medicinska sestra, DV *Trogir*,
- Vjekoslava Grgantov, tajnica DV *Kaštela*
- Dragan Lisica, logoped-savjetnik, DV *Cvit Mediterana*, Split, koordinator
- Zrinka Marović, pedagoginja, DV *Marjan*
- Žana Pavlović, psihologinja DV *Cvrčak*, Solin
- Viktorij Rogulj, defektologinja-mentor, DV *Grigor Vitez*

Upitnik¹ o djeci s posebnim potrebama u predškolskim ustanovama SDŽ - sudionici (abecednim redom)

- 1-Bili cvitak (Sinj), 2-Biokovsko zvonce (Makarska), **3- Cvit Mediterana (Split)**, 4-Cvrčak (Solin), **5- Grigor Vitez (Split)**, 6-Imotski, 7-Kaštela, **8-Marjan (Split)**, 9- Omiš, 10- Pčelica (Vrgorac), 11-Privatni i vjerski(Split) **12-Radost (Split)** i 13-Vandela Božitković (Hvar)
- Ukupno upisane djece (1-13):10.835,
- Broj odgojno-obrazovnih skupina: 448

¹ nadnevak: ožujak 2007.

Ukupan broj djece s posebnim potrebama (teškoćama u razvoju)

Ustanove	Σ djece	Djeca s PP	%
GRAD SPLIT (Cvit, Grigor, Marjan, Radost)	4.999	842	16.8
GRADOVI (Solin, Kaštela, Trogir, Sinj, Imotski, Vrgorac, Makarska, Omiš, Hvar)	4.436	901	20.3
PRIVAT / VJERSKI	1.400	47	3.3
SVEGA	10.835	1.790	16.5

Djeca s posebnim potrebama prema vrsti programa u predškolskim ustanovama

PU	Vrste programa					Σ
	10-h	8-h	6-h	5-h	PS	
Grad Split (4/4)	447 (53)	60 (7.1)	198 (23.5)	102 (12.1)	35 (4.1)	842 (100)
Gradovi u 'prstenu (9/9)	184 (40)	25 (5.6)	114 (25.5)	123 (27.5)	-	446 (100)

Vrste upisa, posebni ugovori, tretman izvan vrtića...

- upisani kao djeca s posebnim potrebama (od 5 – 87%),
- posebne **ugovore** s roditeljima koristi svega nekoliko ustanova (Cvit Mediterana, Cvrčak, Imotski, Kaštela, Marjan, Vrgorac i Trogir) - ukupno ugovora: 28 (1.5%),
- na **tretman izvan vrtića** odlazi 292 djece (16.3%)

Broj djece prema KD, dužina boravka i nove posebne skupine

- **KD djece** u 5 od 13 upitnika nije iskazana ili je necjelovita; na preostalom uzorku 1.222 (68%):
a) jaslična dob: 61(4.9), **b)** srednjiška dob: 641 (52.4), **c)** predškolska dob: 520 (42.5)
- **Skraćeni boravak** u programima (od 2-3 sata). 40 (0.05%);
- Potrebu za **posebnom skupinom** iskazuju: Solin, Kaštela, Makarska i privatni/vjerski vrtići

Djeca s posebnim potrebama prema vrsti poteškoće (1/4)

Ustanove	Ošteć. vida	Ošteć sluha	Tjeles. Invalid.	Smetnje u spozn. razvoju	Svega
Grada Splita	83	6	14	57	160
Gradova u 'prstenu'	74	5	23	71	180
Privatni /vjerski	-	-	2	-	2
Svega	157	11	46	128	342 (19.1)

Djeca s posebnim potrebama prema vrsti poteškoće (2/4)

Ustanove	Govorno-jezične teškoće (GJT)
Grada Splita	306
Gradova u 'prstenu'	433
Privatni/vjerski	14
Σ	753 (42.0)

Djeca s posebnim potrebama prema vrsti poteškoće (3/4)

Ustanove	Emoc. potešk	ADHD	AUTI-ZAM	Svega
Grada Splita	125	16	3	144
Gradova u 'prstenu'	81	34	1	120
Privatni/vjerski	5	4	1	10
Svega	213 (12.3)	54	7	274 (15.3)

Djeca s posebnim potrebama prema vrsti poteškoće (4/4)

Ustanove	Kronične i alergijske bolesti
Grada Splita	153
Gradova u 'prstenu'	196
Privatni /vjerski	6
Svega	355 (19.8)

Grad Split: Broj stručnih suradnika 2002. i 2007.godine

Vrtić	Broj djece	Stručni suradnici					svega
		ped	vms	psi	log	def	
1. cvit	1350 1313	2	2	1	1	0	6
2. grigor	1100 1200	3 (<1)	2	1	0 0	1 1+3	10 (4**
3. marjan	1050 940	2	2	1	0 1*	0	6 (+1*
4. radost	1540 1546	3 (<1)	2	1	1	0	7 (<1
Σ(1-4) s razlikom	5.040 4. 999	8 10 (<2	8 8	4 4	2 3 (<1*	1 4 (**	23 29 (<6
Privatni i vjerski	1200 1400	1 0	1 1	0 0	0 0	0 0	2 1

Grad Split – stručni suradnici 2002. i 2007- komentar tabele 1.

- Broj upisane djece u 2007. smanjen za 41
- Zabilježen porast broja: defektologa-odgojitelja (<3)** , pedagoga (<2) i logopeda (<1*);
- Poslovi inkluzije s jednim(1) defektologom-stručnim suradnikom !
- Obuhvat u privatnim i vjerskim raste (1200:1400); stručna služba ima samo VMS!

Gradovi u 'prstenu 1' : Broj stručnih suradnika 2002. i **2007.**- tabela 2

vrtić	Broj djece	s t r u č n i s u r a d n i c i					Svega
		ped	vms	psih	log	def	
1. solin	840 900	0 (>1	1	1 (<1	0	0	2
2. kaštela	830 970	1	1	1+1^a	1^a	0	3+2^a
3. trogir	480 490	1	1	1 (<1	0	0	3 (<1
4. hvar	161 150*	0 1 (<1	1(<1	0	1(<1	0	3 (<3
Svega (1-4)	2.311 2.510	3	4(<1	3+1*	1+1^a	0	8 11+2*
razlika	<199	0	< 1	<2+1*	<+1^a	0	3 + 2*

Gradovi u 'prstenu 2': Broj stručnih suradnika 2002. i 2007. – tabela 3.

vrtić	Broj djece	s t r u č n i s u r a d n i c i					Svega
		ped	vms	psi	log	def	
5. sinj	660 603	1	1	0	1 ^a	0	2+1 ^a
6. imotski	- 270	1	1	0	0	0	2
7. vrgorac	- 161	0	0	0	1	0	1
8. makarska	576 547	1	1	1 ^a	1	0	3+1 ^a
9.brela		-	-	- -	1	-	-1
10. omiš	335 345	1	1(<1	0 0	1*	0	3 (<2
Svega (5-10)	2.163 2.087	4	4 (<1	<1^a	3+1*+1^a	0	12+3(1*,2^a <4

Gradovi u 'prstenu 1,2': stručni suradnici između 2002. i **2007.** – komentar

- Broj upisane djece > 76
- Zaposleno novih djelatnika:
  - Psihologa: 2 (stalna) + 2 pripravnika,
  - Logopeda: 1 (stalna) 1 (određeno) + 2 pripravnika,
  - viša medicinska sestra: 2
- Nijedan defektolog-odgojitelj na cijelom terenu!
- S jednim pedagogom manje!

NORMATIVI ZA STRUČNE SURADNIKE (STRS) U USTANOVAMA PREDŠKOLSKOG ODGOJA*

Stručni suradnik	Xdjece/ 1 STRS	Treba	Zaposleni	Nedostaje
pedagog	300	36	17	19
VMS	300	36	17	19
psiholog	600	18	7 (-1^a	<u>11 (12)</u>
logoped	1000	11	10(-2*,2^a	<u>1 (5)</u>
defektolog	1000	11	4	<u>7</u>
Svega		112	55 (50) (49%)	57(62)

Komentar uz normative za stručne suradnike (Odluka o elementima standarda , 1987.)

- Odnos broja zaposlenih pokriva tek 49% potreba (2002. godine: 38%), pod uvjetom da se zaposle pripravnici,
- Inkluziju nije moguće osmisliti bez stručnih djelatnika (osobito: defektologa, logopeda, psihologa),
- Krajnje je vrijeme da se priđe bržem zapošljavanju spomenutih stručnjaka u predškolskim ustanovama naše županije,
- Više se oslanjati na pomoć novozaposlenih savjetnika Agencije za odgoj i obrazovanje u Podružnici Split

Prijedlozi mjera vezani uz poboljšanje uvjeta inkluzije u dječjim vrtićima (1/2)

- Regulirati pitanje vrste i duljine programa za pojedino dijete, kad je to potrebno (npr. *otkrivanje poteškoće tijekom godine*) **), dodatkom ugovoru,**
- Prići **neodložnom kompletiranju** cjelovitih timova u gradu Splitu i gradovima u 'prstenu' (nijedna ustanova **nema cjelovit stručni tim !**) zahtjev star 10 godina!

Prijedlozi mjera vezani uz poboljšanje uvjeta inkluzije u dječjim vrtićima (2/2)

- Nakon kompletiranja timova prići ustroju **stručnih povjerenstava**(vlasnik, vrtići, rehabilitacijski centri, udruge),
- Poboljšati **suradnju na terenu** (osobito s pedijatrima i rehabilitacijskim ustanovama) kako bi se ojačala ideja značaja rane prevencije,
- U stvaranju poboljšanja uvjeta trajno koristiti motivaciju i pomoć **roditelja** djece s posebnim potrebama i **dragovoljaca**

‘Svi žele živjeti na vrhu planine, no istinska sreća skriva se u samom načinu penjanja na vrh.’ (G.G. Marquez)

Hvala na pažnji!

